

N:o 15.

Af herr **Tamm**, om anslag till understödjande af vissa afdiknings- och vattenaftappningsföretag.

I statsverkspropositionen till innevarande Riksdag äskar Kongl. Maj:t under sjetta hufvudtiteln för 1899 ett belopp af 300,000 kronor till understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet af sådana myrutedikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd.

Af det bifogade statsrådsprotokollet erfar man, huruledes väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och landtbruksstyrelsen, till hvilkas embetsverksamhet hör att handlägga dithörande ärenden, erinrat om önskvärdheten af att bereda verksamma garantier för nöjaktigt underhåll af de företag, som för berörda anslag erhöles statsbidrag, men att, då denna fråga nära sammanhänge med viktiga grenar af den civila lagstiftningen, styrelserna ej ansett det tillkomma dem att afgifva något förslag för frågans lösning, utan endast velat påkalla dess beaktande.

Beloppet är detsamma, som för innevarande år anslogs af föregående Riksdag, hvilken dervid på enskild motionärs yrkande samtidigt ändrade den under de senaste åren förut gällande proportionen mellan statsbidrags förhållande till beräknad dikningskostnad, så att denna höjdes från högst $\frac{1}{3}$ till högst $\frac{1}{2}$.

Man lär kunna förutse, att denna höjning skall öka efterfrågan på anslag från ifrågavarande, redan med den äldre bestämmelsen starkt efterfrågade medel, hvaraf åter är att motse yrkanden på förhöjning i årsanslagen. Förutsatt, att dessa fullt rationellt användas, så att derigenom i motsvarande grad befordras ett verkligt statsändamål, som ej kan utan dessa anslag främjas, men också endast under denna förutsättning ligger häri icke något ondt, tvärtom är anslaget då väl användt. I förevarande hänseende består detta statsändamål i att undan-

rödja hinder för landets odling och kultivering, så att arbetet dermed kan af den enskilde jordegaren fullföljas. Det är denna, som närmast kommer att skörda de ekonomiska fördelarne af berörda hinders undanrödjande, och den fordran är därför fullt berättigad, att han skall i sin mån bidra till arbetenas utförande. — Ju större dessa ekonomiska fördelar äro, desto högre kunna anspråken ställas på den enskildes bidrag, men det är att befara, att med nu gällande bestämmelser denna hänsyn ej tillräckligt beaktas.

Ifrån statens sida är visserligen frågan härom så till vida uppmärksammas, att medel äfven anvisats för understödjande medelst lån för dikning å sådana sankmarker, som kunna med fördel odlas, men då nästan hvarje sankmark kan anses frostförande och då ett anslag utan återbetalningsskyldighet alltid måste vara begärligare än ett lån, skall man nog i regel söka ordna ett afdikningsföretag så, att det erforderliga bidraget utgår i form af anslag, äfven om företaget rätteligen borde höra till dem, för hvilka lånen äro afsedda.

Att på fullt objektiva grunder bestämma en viss gräns mellan sådana olika slag af företag, läser väl knappast vara möjligt. Afdikningslägenheters odlingsvärde variera i det oändliga; en varder med fördel odlingsbar omedelbart efter afdikning, en annan af vida sämre beskaffenhet kan varda fullt odlingsvärd på grund af sitt läge eller närliggande tillgång på lämpliga jordförbättringsmedel, en tredje kan först efter en längre eller kortare följd af år lemna afkastning såsom betes- eller skogbärande mark eller till och med varda odlingsbar o. s. v. — och mellan lägenheter, beträffande hvilka med säkerhet kan afgöras, huruvida deras afdikning bör befordras med anslag eller med lån, kunna finnas en otalig mängd, beträffande hvilken sådant afgörande är med en viss svårighet förenadt.

Utredningen af denna ganska svårlösta fråga läser dock icke böra alldeles förbises, och detta är ett bland skälen, hvarför jag nu ansett mig böra genom motion fästa Riksdagens uppmärksamhet å densamma. Den åsigt, som i liknande fall vunnit häfd, är, att den enskilde sjelf bör bekosta åtminstone så mycket, som motsvarar de *ekonomiska fördelarne* af ett arbete å hans egendom, och att staten dertill bidrager endast i den mån, som ett statsändamål genom samma arbete främjas. En tillämpning af denna åsigt i förevarande fall skulle föranleda fordran på en så vidt möjligt tillförlitlig uppskattning af de förenämnda ekonomiska fördelarne. Redan nu påkallas en sådan uppskattning vid ansökningar om odlingslån, der statsunderstödet måste anses vara väsentligt mindre fördelaktigt än vid anslag; och likasom denna

fordran icke minskat odlingslånens begärlighet, lär den ej heller minska anslagens.

I regel uppgöras hithörande afdikningsplaner af statens landtbruksingeniörer, för hvilkas arbeten taxa finnes fastställd, och omkostnaden för dylika uppskattningar lär derför föga öfverstiga kostnaderna för godemäns deltagande i densamma, men om äfven detta skulle anses för mycket, synes en komensation kunna vinnas genom någon jemkning i den förenämnda taxan, hvilken, att döma af hvad som förekommer å sid. 12 af bilagan till sjette hufvudtiteln af årets statsverksproposition, synes vara något hög.

Om genom en sådan uppskattning utredts den värdeförhöjning, utdikningslägenhet skulle vinna genom *fullständig* afdikning, komme, med tillämpning af den förenämnda åsigten, bidrag till hälften af dikningskostnaden att utgå endast, der nämnda värdeförhöjning icke öfverstege hälften af kostnaden för fullständig afdikning. Uppginge den deremot till hela den fullständiga dikningskostnaden, skulle anslag icke komma i fråga.

Man torde knappast behöfva befara, att en sådan beräkning af bidrags belopp skulle motverka anslagsmedlens användning vid de företag, för hvilka de äro afsedda, enär kännedomen om den verkan, som uppskattningen medför, nog skall i högst väsentlig mån bidraga dertill, att uppskattningen varder den lägsta, som kan försvaras, och att anslagen sålunda varda de högsta, som böra förekomma.

Men om på sådant sätt förebygges anslags anvisande till företag, der lån är rätta understödsformen, torde området för anslagsmedlens användning kunna något vidgas, så att ej uteslutande minskning af frostländighet varder dess mål, utan att de derjemte kunna få användas för afdikningar, som afse att främja odlingens utbredning å enskildes mark samt högmossars afdikning inom orter med mera utveckladt jordbruk, och der de i sitt nuvarande skick skada vare sig åker-, ängs- eller till och med skogskultur. Skulle sådan utvidgning af området för anslagsmedlens användning visa sig medföra benägenhet att anlita dem öfver rimliga gränser och det vanliga sättet för uttagandet af enskildes bidrag till sådana arbeten ej tillräckligt stäffa denna benägenhet, torde tillräcklig motvigt deremot vinnas, om staten utförde arbetena och de enskildes bidrag inginge till staten.

Men vare sig denna utvidgning eger rum eller ej, ligger vid hithörande medels användning hufvudsakliga vigten derpå, att genom densamma ett verkligt statsändamål befordras, så att ej understöd lemnas till hvilket som helst afdikningsarbete, äfven om det visar sig varda

ekonomiskt ofördelaktigt. Med arbeten, som endast afse att bereda en enskild jordegare en tillfällig arbetsförtjenst, må vara att den uppgår till endast hälften så mycket som den i orten vanliga, hafva dessa medel ej något att skaffa; det är befordrande och utveckling af landets resurser, de afse, och man måste fordra, att denna synpunkt vid hithörande ärendens handläggning tillbörligen beaktas.

Med stöd af det anförda hemställes,

att Riksdagen ville besluta sådan förändring i Kongl. Maj:ts ofvan refererade förslag: att för år 1899 till Kongl. Maj:ts förfogande ställes ett belopp af 300,000 kronor för understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet af sådana afdikningar af annan sankmark än åker och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländighet, att underlätta odlingens utbredning i orter med föga utveckladt jordbruk eller att torrlägga högmossar inom bättre jordbruksdistrikt, att bidrag från dessa medel få utgå med hälften af beräknad dikningskostnad, då den genom *fullständig* dikning uppkommande förhöjning i jordvärdet ej öfverstiger halfva kostnaden för sådan dikning, men vid större värdeförhöjning minskas i samma förhållande som denna ökas samt att i öfrigt skola gälla de för den s. k. frostfonden nu meddelade bestämmelser.

Stockholm den 27 januari 1898.

Hugo Tamm.